

Између два броја

У децембру је настављена борба за потписивање посебних колективних уговора за основне, средње школе и домове ученика и високо образовање.

Навећи проблем у целој ствари представља то што Министарство финансија дуже од месец дана није доставило Мишљење о предлозима текстовима колективних уговора, а у Министарству просвете екипа која ради на колективним уговорима показала се посве неефикасно.

У Министарству финансија као да имају свега пет заповешних, одређених су жену која иначе ради на предлогу буџета (и која је објективно преоптерећена) да се бави колективним уговорима и, наравно, да се она тим послом није озбиљно ни бавила. Притом, примећујемо да је била изразито против заповешних у просвети, што је додатно отежавало ствари.

Било како било, у тренутку када овај број „Синдикалног пера“ предајемо у штампу (24. децембра), остао је практично неусатлашен само један члан оба посебна колективна уговора. То је члан који се односи на плаћање председника синдикалне организације. Синдикати сматрају да је далеко боље и једитиније да председник синдикалне организације, која припада синдикалну потписнику ПКУ, добије 12 одсто већу плату

ако има више од половине запослених у својој синдикалној организацији. Министарство финансија у лику поменутог господње Светлане Тома - Анокић се засад противи томе, али ствар ће морати да буде решена на нивоу министара просвете и финансија. Не сумњамо да ће и министарка финансија прихватити наше аргументе и да ће Посебан колективни уговор бити потписан до краја ове године. Уколико то не буде, друго популоће заиста неће почети на време. Сви репрезентативни синдикати су сагласни с тим.

Састанак представника три репрезентативна синдикала просвете са министарком финансија др Дијаном Драгутиновић и министром просвете др Жарком Обрадовићем и њиховим сарадницима одржан је 10. децембра 2008. године.

Иако су помоћнице министарке финансија покушале да нас убеду да у буџету Министарства просвете за 2008. годину нема више пара, успели смо захваљујући дугогодишњем искуству да докажемо да после исплате свих 12 плата у 2008. години преосталу средства од око милијарду динара, која се могу третирати као уштеда.

Договорено је да се та средства дају запосленима као једнократна помоћ од 5.000, односно 8.000 динара, и то: ненаставном особљу од 1 до У степена стручне спреме у висини од 8.000 динара нето, а осталима у висини од 5.000 динара нето.

До овог тренутка те паре нису исплаћене, јер су постојали неки технички проблеми у вези са Закључком Владе. Они су откљончени и надамо се да ће исплата бити извр-

шена до краја 2008. године.

Зашто се одустало од повећања плате, што је била могућност из Протокола од 11. децембра 2007. године, детаљно образлагајемо у овом броју.

Седница Републичког одбора Синдиката образовања Србије одржана је 5. децембра. О томе и закључцима са те седнице пишемо, такође, у овом броју.

У току децембра смо имали две синдикалне посете наших колега из иностранства. У посети нам је био Мартин Ремер, генерални секретар ЕТУСЕ (Европски синдикални комитет за образовање - из земаља ЕУ/ЕФТА) и Кунка Дамјанова, потпредседница у тој организацији. У исто време имали смо састањак са председаницима синдикала образовања из бивших југословенских република.

О свему томе детаљно пишемо у овом броју.

БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ

Свим запосленима у образовању месечно ерећње и ујейитне настјудјуће повогодјитије и божитије тјразитије!

„Село гори, а .....“

Свим запосленима у образовању је познато да је у Протоколу потписаном 11. децембра 2007. године остављено као могућност да се уз два повећања (која нису била спорна), евентуално реализује и треће повећање цене рада до пет (5) одсто.

Речено је да ће се то остварити ако буде извршена рационализација броја запослених и уколико буду оставрене друге уштеде у коришћењу средстава намењених за плате запослених у образовању.

Као што је познато, рационализација због остатке Владе, избора и формирања нове Владе није урађена, а уштеде, које су реално оставрене, не прелазе стотинак милиона динара.

Контролом извршења буџета просвете, у новембру и децембру, непобитно је утврђено да ће у односу на 93,223 милијарде средстава планираних за плате свих запослених у образовању, остати неутрошено око милијарду динара. За исплату новембарске зараде потребно је око 8,054 милијарде динара, па би у оквиру преосталих средстава, свакако, било могуће увећање цене рада за пет (5) одсто.

Проблем је, наравно, то што је Предлогом буџета за 2009. годину предвиђено свега око 95,5 милијарди за плате запослених, па ако би се новембарска зарада повећала за пет одсто без икаквих других повећања цене рада, у 2009. години би било потребно око 101 милијарда динара за плате запослених. Чак и мање повећање цене рада од, на пример, два (2) одсто захтева око 98,5 милијарди динара

ра за плате запослених.

У тој ситуацији, сагледавајући реално све параметре, Синдикат образовања Србије и Унија синдикала просветних радника Србије су се сложили да је једина реална могућност да се паре, које су преостале у буџету за 2008. годину, поделе као једнократна помоћ запосленима.

Те паре није могуће пренети у 2009. годину и због тога је једино реално и изводљиво да се те паре поделе у току 2008. године.

Знамо да су многи запослени разочарани и да су оче-

томе још преговара.

Такође, у Закону о буџету за 2009. годину нису предвиђена средства за примену Општег колективног уговора у вези са Минималним радом, топлим оброком и репесом.

кивали повећање цене рада за пет одсто (треће повећање) и бољу стартну позицију у 2009. години. Али уз све што се дешава и евидентно смањење јавне потрашње, то у овом тренутку није могуће.

Иначе, у предлогу и образложењу Закона о буџету за 2009. годину планирана су за све буџетске кориснице два повећања цене рада: од априла за два одсто и од октобра за додатних шест одсто.

Наравно да је то јако мало, јер то практично значи стварно повећање плата тек у новембру.

Протокол о платама за 2009. годину још није потписан, па остаје да се о свему

Синдикат образовања Србије упутио је допис премијеру Мирку Цветковићу да се обава разговор о свим овим стварима, наравно, уз учешће председаника свих репрезентативних синдикала друштвањих делатности.

Нажалост, уместо да нам помогну у овој иницијативи, чеглници Савеза самосталних синдикала Србије сматрају да ће неким протестима, писањем амандмана, конференцијам за новинаре, натерати Владу да измени Предлог буџета и да пронађе неких 70 милијарди динара да би се ова права из Општег колективног уговора испоштовала. И тако, сви радо гледамо серију „Село гори, а баба се чешља“.

Председник СОС
ПАВЛОВИЋ БРАНИСЛАВ

Из пера уредника

Зашто није била могућа „трећа петица“?

Захтеви министру просвете

ни уговор за основне, средње школе и домове ученика и посебни колективни уговор за високо образовање.

Републички одбор је овластито Председништво да у случају да неки захтеви не буду испуњени прогласи штрајк за све запослене, чланове Синдиката образовања Србије.

Договорено је и да се у сарадњи са друга два синдиката из образовања заједнички ступи у акцију пре краја овог полугодшта, ако буде потребно.

У наставку седнице разматран је предлог измена и допуна Статута Савеза самосталних синдиката Србије, који је коментаришао председник РОС рекавши да није реформски већ, напротив, посве репротрадан, јер се у њему и даље не види потреба да се организација Савеза мора трансформисати и модернизовати, ако жели да остане на синдикалном тржишту.

И даље се помиње комбиновани принцип организовања, територијални + гранични, што представља главни камен спотицања у организовању и деловању Савеза и његових органа. Такође, имовина синдиката се споминије само као имовина Савеза, а да при том грански синдикати немају никаква права. На крају, Републички одбор је заузео став да не прихвати овакав предлог Статута Савеза и да га неће спроводити ако буде наметнут прегласавањем. Седница је завршена традиционалним новогодишњим коктелом.

МИОДРАГ КАМПЕРЛИЋ

Последња седница Републичког одбора Синдиката образовања Србије у овој години одржана је у петак, 5. децембра 2008. године, у Београду. Седници су присуствовала 34 члана РОС, а на Дневном реду су биле верификација новог члана Републичког одбора, реализација Протокола за 2008. годину и закључивање два колективна уговора и доношење одговарајућих одлука, закључивање става Синдиката образовања Србије према Предлогу измена и допуна Статута Савеза самосталних синдиката Србије и друго.

На почетку седнице Одбор је верификовао мандат колеги Љу-твић Нилевић из ОШ "Бура Јакшић" у Новом Пазару, новом члану из Рашког округа.

Председник Бранислав Павловић је у уводном делу информисао чланове Одбора о току преговора и тренутној ситуацији у вези са реализацијом Протокола и закључивањем колективних уговора. Средства, која су неспорно утврђена у будућу за просвету, моралу, свакако, бити исплаћена, запосленима. Питање је само на који начин, да ли кроз повећање цене рада или кроз исплату једнократне помоћи. Поред тога, колективни уговори су за-пели без икаквог разлога, највише због опструкције Министарства финансија и рада и достављања њихових примедби. На последњој конференцији за новинаре смо Влади поставили захтеве и заједно са другим синдикатима наставили све облике синдикалне борбе.

У дискусији се, углавном, водила расправа о томе како да се исплате преостала средства у будућу намењеном просвети, и донета је следећа Одлука:

1. Захтева се од министара просвете и финансија да се до 10. децембра 2008. године потпише Анекс протокола од 11. децембра 2007. године и преостала средства у будућу Министарства просвете предају за плате поделе запосленима у виду повећања цене рада или исплате једнократне помоћи у висини која ће бити утврђена преговорима.

2. Захтева се од министра просвете да се до 10. децембра 2008. године потпишу посебни колектив-

Након заједничког састанка репрезентативних синдиката образовања, Уније синдиката просветних радника Србије, Синдиката образовања Србије и ГСПРС „Независност“ одржаног у Београду 9. децембра 2008. године, издаје

САОПШТЊЕЊЕ

Репрезентативни синдиката запослених у просвети од Владе Републике Србије захтевају следеће:

I Да се најкасније до 15. децембра 2008. године свим запосленима изврши једнократна исплата из средстава остварених уштедама у будућу просвете за 2008. годину и то:

- ненаставном особљу закључно са V степеном стручне спреме појединачни износ у висини од 8.000 динара нето, а другим запосленима у износу од 5.000 динара нето.

II Да се најкасније до 15. децембра 2008. године потпишу Посебни колективни уговори за запослене у основним, средњим школама и домовима ученика и високом образовању.

III Уколико се ови захтеви не испуне до 15. децембра 2008. године репрезентативни синдикати ће спровести одлуку о посебној врсти штрајка, тако што се у школама неће одржати седнице Наставничких већа и закључити олене на крају првог полугодшта школске 2008/2009. године, као и да настави у другом полугодшту неће почети.

IV Доставити Влади Републике Србије, Министарству просвете и Министарству финансија:

- За Унију синдиката просветних радника Србије
- За Синдикат образовања Србије
- За ГСПРС „Независност“
- За Томислав Живановић

У Београду, 9.12.2008.

Просветни радници све старији

У овом броју "Синдикалног пера" као својеврстан куриозитет дајемо табелу добијену из трезора и Министарства просвете из које се види старосна структура оних

просветних радника који су "зрели" за пензију или који су давно требали да оду у пензију.

Нисмо успели да сазнамо колико њих може да оде у пен-

Запослени у основним и средњим школама

	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	Укупно
	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	година живота	Укупно
Београд	60	24	1	7									91
Сабик	10	1	4										11
Ков Митровица	26	6	6	2									32
Клишчево	14	4	4	1									20
Клишчево	19	6	6										24
Клишчево	9	4	4										13
Левковац	42	14	14	1									68
НИВ	27	7	7	1									38
Нови Бад	32	10	10	2									41
Радвањско	10	2	2										12
Радвањско	6	3	3	1									10
Радвањско	23	11	11	6	2								42
Ушце	26	7	7	2									36
Ушце	30	4	4	2									37
Ушце	6	2	2	1									8
Ушце	12	1	1	6									13
Ушце	20	10	10	6									39
Ушце	271	114	114	30	6	6	4	4	1				525
Укупно	38	40	41	42	42	43	44	44	44	44	44	44	2

39 година стажа или 64 год. живота	149
Београд	22
Сабик	47
Ков Митровица	47
Клишчево	67
Клишчево	31
Левковац	112
НИВ	71
Нови Бад	103
Радвањско	46
Радвањско	13
Ушце	44
Ушце	67
Ушце	81
Ушце	10
Ушце	32
Ушце	76
Укупно	1,008

зију, а да, притом, нико не буде примљен на њихово радно место, што би представљало природну рационализацију броја запослених.

Такође, као својеврстан куриозитет забележена је појава да и људи са 70 година још раде, а ми хоћемо подмлађивање.

Подсећања ради, према Закону о пензијско – инвалидском осигурању у 2008. години могли су да иду у пензију жене са навршених 58 година и шест месеци и мушкарци са 63 године и шест месеци живота.

М. К.

ВЕСТИ СА ТЕЛЕКСА

Национални оквир квалификација

Национални савет за високо образовање припремио је за јавну расправу предлог врло важног документа за даљу реформу високог образовања – Национални оквир квалификација. Документ је припремљен на основу постојећег Националног оквира квалификација, као и стандардима за акредитацију и проверу квалитета који се примењују приликом акредитације високошколских установа.

Предлог је усклађен са начином како је то питање регулисано у Европи, као што је то и наш систем високог образовања, које је подељено у три нивоа (основне академске и струковне студије,

дипломске академске или мастер студије и специјалистичке струковне студије) и трећи ниво су докторске студије). За сваки од ових нивоа су регулисани услови уписа, минималан број кредита (бодова) и исходи учења.

Европски оквир квалификација има осам нивоа, од којих се шест, седми и осми односе на високо образовање. Предстоји усаглашавање досадашњих звања са овим што је ново у овом предлогу и у систем доживотног образовања.

Све ове активности директно су повезане са запошљавањем, односно, шта могу да раде они са завршеним првим, другим и тре-

Занимљивост из Трезора

Одржан састанак председника синдиката образовања бивших југословенских република

СОС угостио колеге

У организацији Синдиката образовања Србије у Београду је 12. и 13. децембра одржан састанак председника синдиката образовања из земаља насталих на подручју бивше Југославије. Овај састанак је део редовних активности на реализацији Споразума о сарадњи и заједничком деловању синдиката образовања, науке и културе из држава које су наставе на подручју бивше Југославије, потписаном пре три године у Сарајеву.

Састанку су присуствовали представници синдиката образовања из Словеније, Хрватске, Републике Српске, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Македоније. Учесници су реafirмисали основне принципе сарадње и поспељеног основним начелима на развијању међусобног поштовања, синдикалне солидарности и сарадње. Договорена је интензивнија размена информација и искустава у одржавању

положаја образовања и запослених у новим економским околностима, које погађају све земље. Потписници Споразума су се сагласили да се убудуће састајати најмање једном годишње како би ојачали сарадњу и развијали мислијења о најважнијим питањима синдикал-

На састанку, одржаном 12. и 13. децембра 2008. године у Београду, председници синдиката образовања из земаља бивше Југославије, потписници Споразума о сарадњи и заједничком деловању синдиката образовања, науке и културе, усвојили су следеће:

ЗАКЉУЧКЕ

1. Потписници Споразума о сарадњи реafirмили су и потврђују своју посвећеност основним идејама и начелима, којима су се руководили приликом њиховог потписивања: развијање међусобног поштовања, синдикалне солидарности и сарадње међу синдикатима и запосленима из области образовања, науке и културе.
2. Имајући у виду нове друштвено – економске околности, које већ имају негативне последице по економску ситуацију и у свим земаљама на овом подручју, интензивније ће развијати искуства којима би требало одобрити позицију образовања као важне јавне делатности и свих запослених у образовању.
3. Учесници састанка су се сагласили, да се у складу са Споразумом најмање једном годишње састају на нивоу председника синдиката ради размене искустава и предузимања заједничких активности.
4. Стручни тимови потписника Споразума, ће припремити предлоге програма додатних активности на продубљеним анализама појединих питања (питања јачања организација синдиката образовања, реформа синдиката и положај синдиката образовања у савезима; материјални положај запослених у образовању и процес колективног преговарања у земаљама региона; реформа стручног образовања, реформа високог образовања, радни услови и

ног рада и образовања. Договорено је да се на сарадњу и потписивање Споразума позову и остале организације синдиката образовања из свих земаља бивше Југославије, које су чланове Интернационале образовања.

Учесници су се сагласили да у деловању у међународним синдикалним организацијама утврде заједничке интересе и делују заједнички, како би очували демократске вредности и бољу заступљеност наших организација, што је нарочито важно за ефикасност сарадње и помоћ у процесима трансформације синдиката, али и образовања.

Такође, договорен је наставак рада на заједничком пројекту „Јачање синдиката образовања у земаљама насталим на подручју бивше Југославије“, чија је реализација у току, као и да се превазиђе застој до којег је дошло ове године.

Б. ВИШНИЋ

спречавање насиља у школи и на радном месту; развијање демократских и толерантних односа...)

5. Потписници Споразума су сагласни у настојању да се у сарадњу и заједничко деловање укључе и остали синдикати, чланови Интернационале образовања из земаља региона.

6. Учесници састанка су сагласни да у међународним синдикалним организацијама делују заједнички, утврђујући заједничке интересе свих организација чланица из региона. У европском региону ће се залагати за европске демократске вредности и бољу заступљеност синдиката из региона, ради ефикасније сарадње и помоћи у процесима трансформације и синдиката и образовања. У свом деловању ће се залажити да се чланарина, коју за ЕИ и ЕИЕ издвајају организације из региона, не повећава, да се везује за просечну зарату у образовању и да буде изабалансиран однос богатих и сиромашних синдиката у процесима одлучивања.

7. У вези са пројектом „Јачање синдиката образовања у земаљама насталим на подручју бивше Југославије“, чију реализацију је до сада помагала ЕИ, учесници су се сагласили да се настави са реализацијом пројекта и превазиђе застој до којег је дошло у 2008. години. Координатор пројекта Анита Цар и члан тима Предраг Милетић ће учесницима пројекта доставити извештај о досадашњој реализацији пројекта са финансијским подацима.

8. За новог члана Координационог тима за реализацију пројекта изабрана је Борка Вишњић испред Синдиката образовања Србије.

9. Радни договор чланова Координационог тима са представником ЕИ за реализацију пројекта Николасом Ричардсом биће одржан у фебруару 2009. године у Бангалуци.

Признање успешним међународним активностима

Генерални секретар организације западноевропских синдиката ЕТУСЕ Мартин Ремер и потпредседница Кунжа Дамјанова били су у радној посети Синдикату образовања Србије 11. и 12. децембра.

Циљ посете био је наставак досад успешног учешћа нашег синдиката у активностима западноевропских синдиката. ЕТУСЕ је организација синдиката образовања из земаља Европске Уније и ЕФТА земаља са тридесетогодишњом традицијом, која делује као равноправан партнер институцијама Европске Уније задуженима за питања образовања, а истовремено делује у оквиру Интернационале образовања као светске синдикалне федерације.

Питања која разматра ова организација и, што је битно, о којима се пита, најважнија су питања положаја запослених у образовању и реформи образовања које су у току. У ту групу питања спадају: развијање капацитета за социјални дијалог у образовању, затим, проблем стреса на радном месту, па питања здравља и безбедности. Потом питања активности на спречавању насиља у школама, европски оквири квалификација, положај образовања у политици Европске Уније и друга. Експертизе и није расправа од велике су помоћи организацијама чланицама у њиховом оспособљавању да активно учествују у социјалном дијалогу у својим земаљама.

Без обзира што Србија још није званичан кандидат за при-

ступате ЕУ, Синдикат образовања Србије је у последњих неколико година по позиву активно учествовао у активно-ствима ЕТУСЕ, што чини саставни део припрема синдиката образовања за будуће обавезе у процесу приступања ЕУ.

Током разговора је истакнута спремност ЕТУСЕ да нашем синдикату помогне у јачању капацитета и укључивању у предприслушне и приступне активности за достизање стандарда ЕУ у области синдикалних питања од посебне важности за наш синдикат оставиће се ближе везе са европским синдикалним организацијама које су тај процес већ прошле и које у тим питањима имају добра решења.

Поводом предстојећих промена организационе структуре Европске регионалне организације Интернационале образовања, истакнут је заједнички став да промене треба да одразе специфичност европског региона са традицијом у демократској структури и потребе да организације синдиката из земаља које су изван Европске Уније буду представљене на одговарајући начин, уз више могућности да учествују на доносиоцима одлука, али без додатних финансијских оптерећења, јер је реч о земаљама и организацијама слабијих финансијских могућности.

Мартин Ремер, који је први пут у посети Београду, изразио је задовољство могућношћу да ближе упозна нашу организацију, као и спремност за даљу сарадњу и помоћ у ближем упознавању са одлукама и препорукама европских институција које се односе на образовање и положај запослених у образовању.

Б. ВИШНИЋ

Генерални секретар и потпредседница ЕТУСЕ посетили СОС

Школски лидери као бизнис менаџери

У новој студији, коју је наредила Интернационала образовања, разоткрива се рад студија тренд приватизације јавног образовања које се често камуфлира фразима „образовне реформе“ или се уводи кришом као „модернизација“. Због тога је и назив студије „Скривена приватизација у јавном образовању“.

Истраживање су реализовали професор Стефен Бол и Дебора Јудел из Института за образовање из Лондона. Аутори истражују два кључна типа приватизације: један у којем се идеје, технике и пракса из приватног сектора увозе како би се школе учиниле сличне бизнису, а други у којем је јавно образовање отворено за учешће приватног сектора на основу стицања профита. Овај први тип често утире пут оном другом.

Оба типа приватизације имају озбиљне утицаје на начин на који се образовање реализује, како се одлучује о наставном програму, како се образују наставници, како се оцењују ученици, као и на фундаменталне вредности које подупиру јавно образовање и у индустријализованим и у земљама у развоју.

Кључно питање које ова студија јасно показује, тиче се саме суштине и етоса образовања – речено посве оловним речником: да ли је у образовању реч о давању сваком детету, сваком младом човеку, могућности да развије своје пуне потенцијале као особе и члана друштва или је образовање услуга коју треба продати клијенту, који се од младости посматра као потрошач и циљна група маркетинга? – истакао је генерални секретар IO Fred van Leevel.

Наставници и њихови синдикали широко света активно бране концент квалитетног јавног образовања као фундаменталног права сваког детета. Због тога су дуго забринути прикривеном

трансформацијом образовања од јавног добра у робу која се користи за приватни профит.

Ова студија омогућава синдикалима да се осветли тренд приватизације у образовању. Потребно је више транспарентности и бољег разумевања оног што се догађа, како би се могли ангажовати у јавним расправама о будућности образовања у нашим друштвима“, истакао је ван Левен.

Аутори студије истичу да је такзована индустрија образовања енормно профитабилна. Примера ради, образовне услуге су појединачно највећа извозна индустрија за Велику Британију, вредна око 28 милијарди фунти годишње. То је велики бизнис! А унутар тог великог бизниса, нова класа која се појавила – образовни предузимачи – убриве највеће профите. Компаније за тестирање, на пример, су мултимлијарска доларска предузећа у земљама које дају висок приоритет резултатима тестова као мери образовног квалитета. Само под администрацијом Џорџа Буша и правилника за акцију у САД под називом „Ниједно дете да не изостане“, годишње се спроводило око 45 милиона тестова са профитом од 517 милиона долара приватном сектору.

На глобалном нивоу Светска Банка, такође, активно промовише укљученост приватних компанија у јавни образовни систем. Светска Банка смешта приватни сектор у центар своје политике у земљама у развоју.

Тенденције приватизације у многим земљама у развоју су често распострљане у образовним пројектима које припрема Светска Банка или кроз финансијску помоћ у њиховој реализацији. Због тога што су те земље више зависне од екстерног финансирања, земље у развоју су неизбежно и ранивије према приватизацији у свим њеним облицима.

У многим земљама приватизација се наставља даље и то се сматра неизбежним или јединоствано „здравим разумом“. Аутори се залажу за то да просветари буду скептични према приватним иницијативама и да погледају дубље иза оног што су непосредне користи, као на пример, „бесплатни“ компјутери, опрема или средства за учење.

Оно што аутори сматрају да су највише подмукли ефекти приватизације, то су начини на које су се променили односи између наставника, ученика и родитеља. Када је образовање „породљено“, резултати, укључујући и достигнућа ученика, почињу да се поимају као производ, односно роба. На тај начин, школски лидери постају бизнис менаџери, наставници постају техничари, а ученици, у зависности од својих резултата на тестовима постају или активна или пасивна у основним средствима у школи рангираној у односу на окружење.

Све то су разлози због којих постоји снажна потреба за „етичку ревизију“, како би се оциенио утицај приватне укључености у јавно образовање.

Синдикатима образовања потребно је дубље разумевање претњи и прилика приватизације којима је изложено јавно образовање и све јавне услуге, како би могли да развију сопствене стратегије и одлучу се најгорим облицима приватизације. Расправа не треба да буде о томе да ли су потребне образовне реформе, већ пре о врсти реформи и условима за њен успех, истичу аутори.

Приредила: **Б. ВИШНИЋ**

Приручник о синдикалним правима

Поводом 10. децембра, када је обележена шеста деценија усвајања Универзалне декларације о људским правима, Интернационала образовања је објавила „Приручник о синдикалним правима“. То је практични водич за синдикате образовања у одбрањеничких права.

У приручнику се наводи како организације могу да привуку пажњу јавности у случајевима претњи слободи удруживања, колективном преговарању и правима радника. Ту су описани међународни механизми на које се организација може позвати да натера одговорнају органе у земљи да се посвете и подрже људска и синдикална права. Фокус је на питањима са којима се сучавају организације у образовању, али је од практичне вредности и другим синдикалним тима.

Широм света многе земље су признале синдикална права као део људских права и посвећене су подршки радничким и образовним организацијама. За поновно јачање те подршке формиран је низ комитета, агенција посвећених правима радника и оне су прерасле у широку мрежу међународних и регионалних организација. Одговорна тела нису само Међународна организација рада (ILO), СЕАРТ и Високи комесаријат за људска права УН, већ и Савет Европе, Афричка Унија, Организација америка држава и одска Асоцијација Источно азијских нација.

Приручник Интернационале образовања о синдикалним правима описује глобална и регионална тела, а и објашњава како синдикална права одговарају њиховим глобалним мандатима. Приручник истиче уговорне и конвенције релевантне за синдикална права. Наведени су главни одбори и уреди одговорни за надгледање, оцену и сурвизију синдикалних права и навођене су тачке на које може да се позове организација корисника Приручника. Затим, на који начин корисник може да искористи механизме међународног извештавања у добијању информација. Такође, наведене су адресе за конкретно обраћање уз пуну подршку и савети Интернационале образовања.

У приручнику су, такође, садржани текстови двадесетак уговора, конвенција, повеља и декларација који афирмишу неговљење и заштиту синдикалних права. Са овим приручником се свакој организацији отвара нова перспектива међународне подршке – морално, то је недвосмислена међународна подршка синдикалним правима у

бројним уговорима и структурно, ту су бројна међународна тела ангажована у заштити синдикалних права и њихова интеракција и практично, ту су улутства како ти ресурси да се искористе у локалној ситуацији нарушавања права.

Одбрана синдикалних права проsvетних организација овим приручником добија на снази. Бити упознат са правима и корисити их у свом раду је основ ефикасног синдикалног рада. Право на слободу удруживања, на мирољубиво окупљање и право на штрајк основна су синдикална права која се у многим земљама још не поштују. У Приручнику су садржана и практична улутства за помоћ организацијама у њиховом деловању у матичној земљи, али и при улутреби међународних механизма заштите синдикалних права. Текст приручника могуће је преузети са следеће интернет адресе: www.ei-ie.org/rights

Б. ВИШНИЋ

ВЕСТИ СА ТЕЛЕКСА

Штрајк у Македонији успешно окончан

Запослени у образовању, науци и култури Македоније штрајковали су крајем новембра недељу дана. Штрајк је организован Синдикат СОНК, као одговор на једнострану одлуку владе да одложи примену потписаног колективног уговора до јануара 2010. године.

Текст колективног уговора за основне и средње школе био је у потпуности усаглашен и на основу меморандума између синдиката и владе требало је да ступи на снагу одмах

после потписивања, али је македонска влада то објавила и предложила одлагање примене за годину дана.

Чланови синдиката и остали запослени у образовању, науци и култури били су под изузетно великим притиском директора школа, који су треперили од председника општина.

Интернационала образовања је одмах послала изјаву солидарности са ставом о нужности поштовања социјалног дијалога и потписаних уговора.

Члан Извршног бироа Интернационале образовања Бранимир Штрукељ „подсетио“ је председника власти о обавези постављања права на штрајк и поштовања права на штрајк и потребни налажења прихватљивог решења. Решеност чланова синдиката да истрају у својим захтевима уродила је плодом.

Подршку колегама из Македоније са изјавом солидарности послао је и Синдикат образовања Србије.

Б. В.

Јавно образовање у ризику од скривене приватизације

Доступна литература Интернационале образовања

Професори који образују наставнике

Професионална улога и профил професора који образују наставнике различује се у Европи од земље до земље и различита је за поједине групе наставника. Професори предају теорију и/или воде истраживања у појединим научним областима или педагошком знању, или, пак, предају праксу разноврсних вештина предавања потребних у школском раду. Циљ комбинавања теорије и праксе је решен на разновроне начине широм Европе. Образовање наставника се одвија на нивоу универзитета (педагошки факултети и неки други факултети), еквивалентним институцијама и у пракси у одређеним школама у сарадњи са институцијама.

Ко су „едукатори“?

- Професори образовања или појединих предмета
- Истраживачи
- Предавачи појединих предмета или образовања
- Остали наставници дидактике или општих курсева
- Супервизори праксе у школама повезаним са институцијама почетног образовања наставника
- Обучени и искусни наставници који наглављају практични рад у другим школама
- Тутори (саветници, координатори, ментори, организатори итд) који надгледају будуће наставнике у фази њихове припреме на самом радном месту
- Мрежа стручњака укључених у подршку будућим наставницима на радном месту

Постоје два главна модела организације студија: истовремени модел и консекутивни модел. У неким земљама постоје оба модела. У истовременом моделу, професионалне студије почињу упоредо са изучавањем предмета студирања од ране фазе, а у консекутивном моделу постоји одвојена друга фаза за професионалних студија након студија самог предмета.

У једном броју земаља се образоване наставника за основно образовање и за више разреде основног образовања, завршава стилицањем квалификација на самом радном месту или фазом увођења у посао, која се дефинише као период транзиције између почетног образовања наставника и њиховог уласка у професионални живот као сасвим обучених наставника. Оно може, такође, да представља завршну фазу почетног образовања наставника. У тој фази будуће наставнике подржавају тутори (саветници, координатори, ментори, организатори).

Побољшање потребно образовану наставника различито је од групе до групе или од земље до земље - неке се фокусирају на знања о самом предмету који се студира, неке више на педагогију, а неке на комбинаване студије. Неопходан је

рад на развоју и потреби је веза са истраживањима. Могућности истраживања треба да буду доступне свим професорима који образују будуће наставнике, као и могућност међуфакултетских истраживања.

Због тога што су професори који образују наставнике кључне особе у реализовању и унапређењу квалитетног образовања наставника, Европска Унија и земље чланике требало би да посвете више пажње њиховом запошљавању, квалификацијама, задржавању, радним условима и могућностима професионалног развоја и професионалне обнове.

Квалификације и компетенције

Професори који образују наставнике, свакако, треба да буду високо квалификовани у својој професионалној области, пошто у данашњем друштву општи захтеви наставницима у школи стално расту. Наставници треба да науче вештине и знања које ће се одразити на пролесје учења и наставе у њиховом будућем раду, на знања о самом предмету који ће предавати, па на садржај наставног програма, педагогију, иновације, истраживање, социјалну и културну димензију образовања, као и националну и међународну политику у образовању - и све то да раде у досад никад компликованијем школском окружењу.

Професори који их образују треба да буду способни да пруже образовање усмерено на студента у блиској сарадњи са колегама. Европски синдикат образовања истиче да сви наставници треба да буду образовани на Мастер нивоу у оквиру високог образовања и да квалификују моралу да имају да предају на том нивоу.

Комисија ЕУ у Изјави о унапређењу квалитета образовања наставника из 2007. године је истакла да они који су одговорни за

виду и на нивоу ЕУ и у земљама чланцишам.

Радно окружење

Добро радно окружење са модерном опремом неопходно је за ефикасности и лакше учење. Однос броја студената и професора мора бити разуман, како би био омогућен индивидуални приступ у образовану.

Разноврсна сарадња професора на локалном нивоу, те и на националном и међународном, која се од њих очекује, једино је могућа ако постоје одговарајући ресурси и организовано окружење. Потребно је организовање локалних, националних и међународних мрежа, којима ће бити омогућен заједнички рад са колегама из других институција и других сектора.

Увођење у посао

Синдикат образовања сматра да систематски, обавезни програм увођења у посао и праћење нових наставника током прве године рада и професионалног живота треба да буде и право и обавеза нових наставника. Обавезни програм увођења у педагошки рад мора се регалитовати у блиској сарадњи наставника - приправника, школе / радног места и институција образовања наставника. Ипак, када се дефинише фаза увођења у посао, морају се имати у виду различите националне културе и поштовање разлике у образованим системима. То се генерално односи и на континуирани професионални развој.

Ментори су, често у сарадњи са директорима школа и другим старјим наставницима, задужени да обезбеде увођење у посао нових наставника. Они морају да подрже нове наставнике у том процесу, као и да учествују у планирању њиховог професионалног развоја. Модел увођења у посао захтева укључивање и сарадњу између неколико страна: руководиоца школе, ментора, наставника и институције за образовање наставника. Најбољи партнер треба да буде ментор који подржава њихово прилагођавање и лични развој. Наставници су одговорни за свој професионални развој, а институција образовања треба да се ангажује у обуци ментора, развоју семинара и програмима подршке новоквалификованих наставника.

Ментори у почетном образовању и фази увођења у посао морају бити висококвалификовани наставници и искусни специјалисти у свом послу. Од њих се очекује да покажу одговарајуће вештине, разумевање и иновиране професионалне карактеристике, са таквим познавањем праксе како би могли да одговоре својим обавезама за развој запослених. Послодавац мора да обезбеди средства

којима ће се те вештине, разумевање и карактеристике реализовати, адекватно оценити и побољшати.

Едукатори током рада

У већини случајева, обуку у току рада и даље образовање не обезбеђују образовне институције задужене за почетно образовање. У неким земљама ти едукатори су наставници који само привремено као едукатори наставника.

Идеална ситуација би била када би лични развој наставника био повезан са институцијама почетног образовања – универзитетима или колеџима. Тада би едукатори имали одговарајуће квалификације и компетенције, а ти курсеви би били доступни свим наставницима. Тај формални начин, ипак, треба да буде допуњен неформалним облицима. Европска сарадња у обезбеђивању додатног образовања наставника треба да буде ојачана.

Професионални развој и радни услови

Да би одговорили захтевима професије, сви едукатори наставника, укључујући и менторе у школама, треба да имају могућност за одговарајуће сопствено доживотно учење. Професионални развој

је њихова обавеза и за то је потребно да им буду обезбеђени време и финансије. Годилишње одуство за професионални развој треба да им буде загарантовано. То мора да укључи и квалификационо особље које ће их за то време замењивати. Едукатори морају имати и могућност да спроводе истраживања како би развили и лично и опште знање о настави и образовању.

Потребно је обезбедити развој каријере, као и могућност хоризонталне мобилности унутар професије.

У европском контексту, програми размене и студија неопходни су унутар земаља ЕУ / ЕФТА, и постоји потреба за развојем европске сарадња у тој области. Нови програми доживотног учења ће повећати подршку мобилности наставника и сарадњу у реализацији пројеката између институција образовања наставника.

Програм „Коменски“ укључује те могућности за мобилност, сарадњу, студије и мрежу наставника, од којих су неки на располагању и едукаторима наставника. Програми „Еразмо“ и „Леонардо да Винчи“ су, такође, на располагању и едукаторима наставника и њиховим институцијама за лични развој, умрежавање и сарадњу.

Едукаторима наставника треба да да буде на располагању и индивидуална мобилност: да раде у иностранству и да се без практичних проблема врате са увећаним знањем, искуством и идејама. Мобилност би обогатила узјамно знање.

Радни услови и статус професора, који образују будуће наставнике на универзитетима и колеџима, треба да буду конкурентни, а њихова каријера актрактивна. Што се тиче ментора, ЕТЈСЕ тражи осмигурање да они имају на рас-

Образовање наставника у Европи - наставак (9)

Образовање наставника у Европи - наставак (9)

СР - каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије
Београд - Синдикално перо
ISSN 1451-7574
COBISS.SR-ID 120073740

Издавач: СИНДИКАТ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ, Дечанска 14, 11000 Београд
● Главни уредник: БРАНИСЛАВ ПАВЛОВИЋ
● Уредник: САША ЛУКОВИЋ
● Редакцијски колеџијум: БОРКА ВИШНИЋ и МИОДРАГ КАМПЕРЕЛИЋ
● Телефон: (011)3233-229
● www.sind-obr.org.rs
● Е-mail: kampa@EUnet.yu
● Тираж: 4000
Припрема: ДИМИТРИЈЕ ПАВЛОВИЋ
● Штампана: СИГНЕТА - Београд